

Jean Ziegler

„Bolygónknak új civil társadalma van”

Részletek a rostocki alternatív csúcstalálkozót megnyitó beszédből*

„Az az embertelenség, amit más ellen elkövetek, lerombolja az én emberségemet.” Ezt a nagy német filozófus, *Immanuel Kant* mondta egyszer. Bolygónkon naponta 100 000 ember hal meg az éhezéstől vagy annak közvetlen következményeitől. Az előző évben minden ötödik másodpercben éhen halt egy hét év alatti gyermek. 854 millió ember rendszeresen alutáplált. Minden negyedik percben elveszíti valaki a szeme világát az A-vitamin hiánya miatt. Az ENSZ *World Food Report*-ja – amely közzétette a fenti, soha kétségbe nem vont adatokat az áldozatokról – azt mondja, hogy a globális mezőgazdaság ma problémátlanul tudna naponta 12 milliárd embert táplálni.

Most 6,2 milliárdan vagyunk a földön. Az emberiség történetében először fordul elő, hogy a javak bőségben állnak rendelkezésre minden földlakó számára. Ezért az a gyerek, aki az éhezéstől hal meg, gyilkosság áldozata. Azért jöttünk össze, hogy fellépjünk e gyilkos és abszurd világrend ellen, amely öl – de szükség nélkül öl. Nem azért jöttünk össze, hogy szónoklással tiltakozunk, hanem azért, hogy alapos elemzéssel feltárjuk azokat az oksági viszonyokat, amelyek ehhez a naponkénti mézáráláshoz vezetnek. Az a szerencse ért minket, hogy itt lehetünk Rostockban – a kontinens valószínűleg legelevenebb demokráciájában, a bolygó harmadik legnagyobb gazdasági hatalmának területén, Németországban. Ugyanakkor éppen itt vagyunk azoknak az embereknek a hangja, akiknek nincs hangjuk.

A Német Szociáldemokrata Párt egyik parlamenti képviselőjétől eljutott hozzám egy írás, amelyben a szövetségi kormány bizalmas adatokat közöl a német parlament glo-

balizációs és külgazdasági albizottságával. Ennek első fejezetében az áll: Afrika az elsődleges. S aztán rögtön a legsürgetőbb probléma következik: a befektetések biztonsága. Éhezésről egy szó sem esik ezen az öt oldalon, fertőzött vizekről sem, kívülről szított polgárháborúkról sem.

2006 jó év volt a milliomosok számára. A *Merrill Lynch* bank és a *Capgemini* vállalkozási tanácsadó cég évente megjelenő *World Wealth Report*-jának adatai szerint a dollármilliomosok száma világszerte 8,3%-kal, 9,5 millióra nőtt. Vagyunk 2006-ben több mit kétszer olyan gyorsan nőtt, mint a világgazdaság (5,4%), és 11,4%-al magasabban állt, mint egy évvel korábban. Az úgynevezett *high net worth individuals* [HNWI = „nagy nettó értékű egyének” = olyan személyek, akiknek könnyen mozgítható formában egymillió dollárnál nagyobb vagyunk van] összvagyon 37 200 milliárd amerikai dollárra rúgott. Ez több mint háromszorosa az USA bruttó nemzeti össztermékének (GDP). A tanulmány azzal számol, hogy a HNWI által ellenőrzött vagyon 2011-ig 51.600 milliárd dollárra emelkedik. 3,2 millióval Észak-Amerikában él a legtöbb dollármilliomos, őket követi Európa 2,9 millióval és Ázsia 2,6 millióval. A milliomosok száma mégis Latin-Amerikában és Afrikában emelkedett legjobban. A milliomosok átlagvagyonát illetően is Latin-Amerika áll az élen, személyenként 12,8 millió dollárral, majd Afrika következik 9 millióval személyenként, aztán Európa és Észak-Amerika 3,5-3,5 millióval. A tanulmány most először sorolta fel a dollármilliomosok adományait is: összesen 285 milliárd dollárt adományoztak jótékony célokra.

A kerítés túloldalán választott államfők és miniszterelnökök állnak. Legitimitásuk még sincs. Mert először is csak a világ népességének 13%-át képviselik; és még ők merészelnek a másik 87% nevében beszélni. A második súlyos ok: A világ fölötti uralom ma a nemzetek feletti fináncióke oligarchiájának

kezében van. A Világbank 2006-os statisztikája szerint az 500 leghatalmasabb nemzetek feletti magánkonzern ellenőrizte az elmúlt évben a világ bruttó társadalmi össztermékének (GDP) 52%-át, vagyis a világon előállított áruk, szolgáltatások és szabadalmak 52%-át. Ezek a nemzetek feletti társaságok a profitmaximálás rendszerében működnek. És ez normálisnak számít.

fitmaximálás rendszerében működnek. És ez normálisnak számít.

A strukturális erőszak rendszerével van dolgunk. Ha *Peter Brabeck*, a világ legnagyobb élelmiszer- és ivóvíz-konzernjének, a *Nestlé*-nek az elnöke nem növelné 15%-kal a tőkehozamot, és harmadával a tőzsdei értéket, akkor vehetné a kalapját. A rablókapitalizmus motorja a strukturális erőszak; ezt a motort a hatalomvágy és a mohóság hajtja hihetetlen dinamikával.

1992 és 2002 között, a globalizáció első tíz évében megduplázódott a GDP. A világkereskedelem megháromszorozódott, és áttörte a

javak és szolgáltatások áramlásának 6000 milliárdos mágikus határát. Miután megszűnt az államok rendszerének kettőssége azáltal, hogy 1991-ben összeomlott a Szovjetunió, a kapitalista termelési folyamat meghódította a világot, egységes szabályozási fórumot teremtett, a „láthatatlan kezét”, a világpiacon.

* A figyelmes olvasóban talán fölvetődik a kérdés, hogy mit keres ebben a számban – amelynek központi témája az egészség-betegség, a halál és az öröklét hitének spiritualitása – ez és a következő, politikai-gazdasági természetű cikk. A válasz egyszerű: hiteles csak a hétköznapi valósággal számoló és azt alakítani akaró spiritualitás lehet.

Ez mindenki számára láthatóan megjelenik a tőzsdéken, amelyek örült sebességgel napi 24 órán át pörgetik a tőkét a világ körül: a svájci bankár fénysebességgel, 300 000 km/másodperc sebességgel érintkeznek tokiói fióktételezővel. Amikor Tokióban a kokainnal telepumpált kereskedők ágyba zuhannak, akkor indul az üzlet Londonban, Zürichben és Párizsban. A finánc-tőkének a világ gazdasági történései fölötti uralma csaknem totális, s ezeknek az oligarcháknak olyan hatalmuk van, amilyen soha egyetlen császárnak vagy pápának sem volt. Legitimációs elméletük az úgynevezett neoliberális, amely egyrészt egy totális kényszerképzet, másrészt csak akkor működik, ha nem hatnak a normatív erők – az állami tekintélyek, a szakszervezetek, a parlamentek és így tovább. Ha a gazdasági élet minden nyilvános szektorát megszüntetik, privatizálják és alávetik a profitmaximálás elvének, akkor a tőkehozamok is maximálisan növekednek. Egyúttal nőnek azonban a hullahegyek is. Itt nem besúgásról, feljelentésről van szó, hanem az elemző értelemről, vagy ahogyan *Friedrich Wilhelm Wege* mondta, arról az értelemről, amely megérti a történelmi folyamatok dialektikus lezajlását. Mindazokat az áldatlan állapotokat, amelyeket e csúcstalálkozón felsorakoztatunk, emberek okozták, s ugyanígy emberek érvényteleníthetik és reformálhatják meg radikálisan.

Itt van például az éhezés. Az ipari államok az elmúlt évben 349 milliárd dollárt, azaz csaknem naponta egy milliárd dollárt fizettek parasztjaiknak termelési- és exporttámogatásként. Így manapság minden afrikai piacon olasz, francia, német zöldséget lehet vásárolni az ottani hazai termék árának feléért vagy harmadáért. Pár méterrel arrébb áll az afrikai paraszt. Napi 15 órát güröcöl, és a legkisebb esélye sincs arra, hogy elérje a létminimumot. Afrika 52 országából 37 tisztán agrárország. Az a külföldi adósság, amely a világ legszegényebb 49 országát megfojtja, 2006. december 31-én **2100 milliárd** dollárra rúgott.

Vagy vessünk egy pillantást Nigériára, amely a világ második legszegényebb országa. Ott három évvel ezelőtt privatizálták a nemzeti állatorvosi hivatalt, mégpedig a Nemzetközi Valutaalap parancsára – mivel az állatorvosi cikkeknek Nigériában rögzített, vagyis megszabott felső határú áruk volt. Ez zavarta a nemzetek feletti társaságokat. Nigéria csodálatos ország: 10 millió lakos, 1,8 millió négyzetkilométeren. Állattartásból élnek. Amikor legutóbb ott jártam, *Hama Amadou* miniszterelnök elvitt az ún. bádokanna-városokba. Ezekben totális tönkrement állattenyésztő családok ezrei és tízezrei élnek – ha ugyan életnek lehet ezt nevezni –, mivel nem engedhetik meg maguknak a nemzetek feletti gyógyszergyártó konszernnek szabad piaci vitaminjait és oltóanyagait. Ezért normatív külkereskedelmi politikára van szükségünk, ami azt jelenti, hogy jogutód nélkül meg kell szüntetni a Világkereskedelmi Szerve-

zetet (WTO) és a Nemzetközi Valutaalapot (IMF). Ezek diktatúrák.

Végezetül még valamit a mi mozgalmunkról. *Karl Marx* azt mondta: A forradalmárnak hallania kell a fű növekedését! Manapság egy bolygó méretű civil társadalom lassú növekedését tapasztaljuk. Ez nyolc évvel ezelőtt kezdődött Seattle-ben, majd jött Porto Allegre és így tovább. Új, planetáris civil társadalomunk van, amely sok régi és új társadalmi alakulatból tevődik össze, a *Via Campesina* kisparaszti kezdeményezésétől az egyházak bizonyos részeiig és az *Attac*-ig. Ezek alkotják az új történelmi alanyt. „De hát mit akartok? Hol a programotok?” – kérdezik ezektől. Ez a kérdés hamis. Ez egyformán játszódik le minden történelmi, forradalmi folyamatban: az emberi lelkiismeret tudja, mit nem akar.

Nem akarunk semmilyen világkereskedelmi szervezetet, nem akarunk semmilyen nemzetközi valutaalapot, a külföldi adósságok eltörlését akarjuk, s az adósságok átalakítását belső befektetésekké. Nem akarjuk a spekulációs tőkét, amely a hírhedt saskákhoz hasonlóan megszállja a gazdaságokat, majd másodpercek alatt ismét továbbáll, mihelyt csökken a nyereség aránya. Nem akarunk mindenható nemzetek feletti társaságokat, amelyek semmilyen emberi jogot nem ismernek. Tudjuk, mit nem akarunk. Így működik az erkölcsi imperatívusz.

Pontosan tudjuk, mi a küzdelmünk horizontja. Benne van az egyetemes emberi jogokat tartalmazó ENSZ-okmányban. Az 1. cikkely azt mondja: Minden ember szabadon, és egyenlő méltósággal és jogokkal születik. Mindenkinek van értelme és lelkiismerete, és a testvériség szellemében kell viselkedniük egymással. A 3. cikkely pedig: Mindenkinek joga van az élethez, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

Nekünk nem valamely újságírónak kell számot adnunk, és nem valamilyen programot kell kitalálnunk. Mi a saját lelkiismeretünkkel állunk szemben. Csak így halad előre a történelem.

Forrás: Publik-Forum, 2007/13

Hársfa Sopronhorpácson